

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi varojen takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta (COM(2022) 245 final)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi varojen takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta (COM(2022) 245 final) (U 73/2022 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 7/2023 vp — U 73/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Sampo Brander, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Monna Airiainen, sisäministeriö
- rikoskomisario Kai Lakio, keskusrikospoliisi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Syyttäjälaitos
- Poliisihallitus

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on aiemmin antanut asiassa lausunnon HaVL 30/2022 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi toukokuussa 2022 ehdotuksen direktiiviksi varojen takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta (COM(2022) 245 final). Direktiiviehdotus sisältää vähimmäissäännökset omaisuuden jäljittämistä ja tunnistamisesta, jäädyttämisestä, menetetyksi tuomitsemista ja hallinnoinnista rikosoikeudellisissa menettelyissä. Lisäksi direktiiviehdotus sisältää

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

säännökset, joilla helpotetaan unionin rajoittavien toimenpiteiden tehokasta täytäntöönpanoa ja niihin liittyvän omaisuuden myöhempää takaisin Hankintaa unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi. Ehdotuksella pyritään tehostamaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Direktiivillä korvattaisiin ns. konfiskaatiodirektiivi (2014/42/EU) ja ns. rikoshyöty päätös (2007/845/YOS).

Ehdotuksesta on tarkoitus hyväksyä neuvoston yleisnäkemyks 8.-9.6.2023 pidettävässä oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä asiakokonaisuuteen aikaisemmin eduskuntakirjelmällä U 73/2022 vp muun ohella seuraavasti:

Yleistä

Valtioneuvosto suhtautuu direktiiviehdotuksen tavoitteisiin myönteisesti. Rikoshyödyn ja rikosentekovälineiden jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen ovat tärkeitä keinoja rikollisuuden torjunnassa ja rikosten vaikutusten vähentämisessä. Direktiiviehdotuksessa on kuitenkin useita merkittäviä kohtia, joiden sisältöä on neuvotteluissa tarkemmin arvioitava ja selvitettävä. Neuvotteluissa tulee pyrkiä siihen, että riittävä kansallinen liikkumavara säilytetään, jotta uudet velvoitteet ovat sovitettavissa yhteen kansallisen lainsäädännön peruslähtökohtien kanssa.

Poliisiyhteistyötä koskevat säännöt

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission tavoitetta saattaa ajan tasalle ja modernisoida lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten rajat ylittävää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa koskevaa EU-tason sääntelyä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että varallisuuden takaisin Hankinnasta vastaavilla toimistoilla (jatkossa myös ARO-toimisto) on riittävät toimivaltuudet tehtäviensä tehokkaaksi hoitamiseksi. Tämä koskee muun muassa toimistojen pääsyä erityisesti välttämättömiin omaisuutta koskeviin tietoihin ja näiden tietojen vaihtamista.

Tätä koskevien ratkaisujen tulee olla tasapainoisia ja kunnioittaa perusoikeuksia ja henkilötietojen suojaa. Valtioneuvosto kannattaa sitä, että varallisuuden takaisin Hankinnasta vastaavien toimistojen tietosuojakehys päivitetään tarvittavilta osin, jotta varmistutaan sen yhdenmukaisuudesta rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa. Neuvotteluissa on myös pyrittävä selventämään ehdotettujen sääntöjen suhdetta muuhun viranomaisyhteistyötä ja tiedonvaihtoa koskevaan EU-sääntelyyn.

Valtioneuvosto katsoo, että varallisuuden takaisin Hankinnasta vastaaville toimistoille ehdotetut uudet tehtävät unionin rajoittaviin toimenpiteisiin ja kohdennettuihin talouspakotteisiin liittyvien rikosten osalta ovat varsinkin esitutkintaa edeltävän vaiheen osalta epäselviä ja herättävät muun muassa tarkoituksenmukaisuutta koskevia kysymyksiä, joita on neuvotteluissa tarkemmin arvioitava. Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti siihen, että varallisuuden takaisin Hankinnasta vastaavien toimistojen tiedonvaihdon oletusarvoiseksi kanavaksi määritettäisiin Eu-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

ropolin ylläpitämä turvattu viestisovellus SIENA, edellyttäen, että kaikki ARO-toimistot voivat sitä käyttää.

Rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat säännöt

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotuksessa on esitetty sinänsä hyväksyttäviltä vaikuttavia perusteita jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien EU-tason aineellisten sääntöjen uudistamiselle. Valtioneuvosto pitää myös myönteisenä sitä, että ehdotetut uudet säännöt olisivat jatkossakin luonteeltaan rikosoikeudellisia. Neuvotteluissa on kuitenkin pyrittävä varmistamaan, että säännöt ovat oikeasuhtaisia ja välttämättömiä.

Valtioneuvosto korostaa, että omaisuuden jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen ovat omaisuuden suojaan kajoavina perusoikeusherkkiä toimia. Erityisesti ehdotetut nykyistä laajemmat säännöt laajennetusta menetetyksi tuomitsemisesta, tuomioon perustumattomasta menetetyksi tuomitsemisesta ja rikolliseen toimintaan liittyvän selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemisesta herättävät kysymyksiä myös muun muassa oikeusvaltioperiaatteen, syyttömyysolettaman ja muiden menettelyllisten oikeuksien näkökulmasta. Neuvotteluissa näihin kysymyksiin tulee pyrkiä löytämään tasapainoisia ratkaisuja, joilla otetaan riittävässä määrin huomioon tehokkaan rikostorjunnan tarpeet ja samalla varmistetaan perusoikeuksien kunnioittaminen kansallisen järjestelmän perusperiaatteita noudattaen.

Valtioneuvosto pitää myönteisenä, että komission ehdotus ei sisällä nykyistä sitovampia EU-sääntöjä jäädytettyjen ja menetetyksi tuomittujen varojen sosiaalisesta uudelleenkäytöstä, koska tiettyjen valtion tuloerien varaaminen johonkin erityiseen tarkoitukseen olisi ongelmallista jäsenvaltioiden budjettiautonomian kannalta.

Ehdotus sisältää kokonaan uusia velvoitteita jäädytetyn ja menetetyksi tuomitun omaisuuden hallinnoinnista. Näistä merkittäviä ovat varsinkin varallisuudenhoitotoimistojen ja keskusrekisterien perustaminen, joista viimeksi mainitulla olisi todennäköisesti myös huomattavia kustannusvaikutuksia. Valtioneuvosto kannattaa sinänsä tavoitetta varmistaa jäädytetyn ja menetetyksi tuomitun omaisuuden tehokas hallinnointi, jotta omaisuuden arvo voidaan säilyttää ja kustannukset minimoida. Ehdotettujen keinojen välttämättömyys ja kustannustehokkuus herättävät kuitenkin kysymyksiä.

Valtioneuvosto täydentää aikaisempia kantojaan (U 73/2022 vp) seuraavasti osallistuuakseen direktiiviehdotuksen käsittelyyn neuvostossa:

Valtioneuvosto katsoo, että puheenjohtajan ehdottamissa muutoksissa direktiiviehdotusta on kehitetty monilta osin Suomen neuvottelutavoitteiden mukaiseen tai muuten hyväksyttävissä olevaan suuntaan. Poliisiyhteistyön osalta myönteisiä muutoksia ovat muun ohella ARO-toimistojen pakoterikoksia koskevan toimivallan poistaminen, suorien tiedonsaantioikeuksien rajoittaminen sensitiivisimpien tietoluokkien osalta (6 art.) ja tiedonvaihtoon tehty joustavuutta lisäävät muutokset (9—10 art.). Lisäksi sääntöjen suhdetta unionin yleiseen tietosuojalainsäädäntöön ja muuhun viranomaisyhteistyötä ja tiedonvaihtoa koskevaan sääntelyyn on selvennetty.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

Rikosoikeudellisen yhteistyön osalta myönteistä on useiden artiklojen muuttaminen joiltain osin yleisemmiksi tai muuten jäsenvaltioiden kannalta joustavammiksi. Tämä koskee muun muassa jäädyttämistä (11 art.), laajennettua menetetyksi tuomitsemista (14 art.), tuomioon perustumatonta menetetyksi tuomitsemista (15 art.) ja varojen hallinnointia (19—20 art.).

Myös oikeussuojakeinoja (22—23 sekä 15—16 art.) koskevia säännöksiä on neuvotteluissa tiivistetty ja muutettu joustavammiksi, mihin valtioneuvosto on suhtautunut osin varauksellisesti ja korostanut tehokkaiden oikeussuojakeinojen tärkeyttä perusoikeuksien kannalta. Ehdotettuja oikeussuojakeinoja voidaan muutoksista huolimatta pitää edelleen varsin kattavina, minkä lisäksi jäsenvaltioilla on mahdollisuus säätää kansallisesti vielä laajemmista oikeussuojakeinoista (johdanto-osan 46 kappale). Näistä syistä valtioneuvosto katsoo, että Suomi voi neuvottelutilanteeseen nähden hyväksyä myös ehdotetut säännökset.

Valtioneuvoston arvion mukaan tämänhetkisen neuvottelutilanteen ja muiden jäsenvaltioiden kantojen perusteella vaikuttaa ilmeiseltä, että yleisnäkemykseen tulee myös velvoitteita, joihin valtioneuvosto on neuvotteluissa suhtautunut varauksellisesti. Tältä osin keskeisimpiä säännöksiä ovat soveltamisalaan ehdotetut uudet rikokset, jotka on tehty osana rikollisjärjestön toimintaa (JR-rikokset, 2 art. 2 kohta), ARO-toimistojen toimivallan laajentaminen tuomion jälkeiseen vaiheeseen (5 art. 2 kohdan b ja c alakohta), tuomioon perustumattoman menettämisseuraamuksen mahdollistaminen, jos rikoksia koskevat määräajat ovat päättyneet menettelyn alkamisen jälkeen (15 art. 1 kohdan f alakohta) ja uusi rikolliseen toimintaan liittyvää selittämätöntä varallisuutta koskeva menettämisseuraamus (16 art.) Valtioneuvosto on pitänyt uusia JR-rikoksia koskevaa säännöstä oikeusperustan kannalta kyseenalaisena. Ehdotettu ARO-toimistojen toimivallan laajentaminen taas saattaisi vaikuttaa viranomaisten vakiintuneeseen toimivallanjakoon Suomessa. Tuomioon perustumatonta menettämisseuraamusta koskeva säännös näyttäisi tarkoittavan sitä, että menettämiskaava ei voisi vanhentua, jos esitutkinta on aloitettu, mitä valtioneuvosto on pitänyt liian pitkälle menevänä. Selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevan säännöksen valtioneuvosto on arvioinut aiheuttavan merkittäviä muutoksia kansalliseen järjestelmään, ja pitänyt kyseenalaisena, ovatko nämä muutokset välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

JR-rikoksia koskevaa säännöstä on neuvottelujen aikana rajattu ja muutettu yleisemmäksi, minkä lisäksi on selvennetty, että rikosten määritelmät perustuisivat jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön. Tuomioon perustumatonta menettämisseuraamusta koskevaa artiklaa on edellä lausutusti muilta osin rajattu. Selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevaan artiklaan taas on tehty lukuisia muutoksia, joilla artiklaa on osin laajennettu ja osin kavennettu komission ehdotukseen verrattuna. Toisin kuin U-kirjelmässä arvioitiin, artikla ei edellyttäisi käännettyä todistustaakkaa. Valtioneuvoston arvion mukaan vaikuttaa selvältä, että kyseisten velvoitteiden enempi merkittävä muuttaminen kansallista liikkumavaraa lisäävällä tavalla ei tule saamaan neuvostossa riittävää kannatusta.

Valtioneuvosto on U-kirjelmässä mainituista, välttämättömyyteen ja kustannustehokkuuteen liittyvistä syistä suhtautunut varauksellisesti myös varallisuudenhoitotoimistoja (21 art.) ja keskusrekisterien perustamista (26 art.) koskeviin velvoitteisiin. Jäsenvaltioiden selvä enemmistö on kuitenkin suhtautunut hyväksyvästi varallisuudenhoitotoimistoja koskeviin säännöksiin, jotka olivat U-kirjelmästäkin ilmenevästi jo komission ehdotuksessa varsin joustavia. PJ:n ehdotukses-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

sa on entisestään selvennetty sitä, että artikla ei velvoittaisi jäsenvaltioita perustamaan uutta viranomaista, vaan varallisuudenhoitotoimiston tehtävät voitaisiin jakaa yhden tai useamman olemassa olevan viranomaisen kesken. Keskusrekisterien perustamiseen ovat suhtautuneet varauksellisesti useat muutkin jäsenvaltiot, minkä vuoksi artiklaa on neuvottelujen kuluessa pyritty rajaamaan muun muassa rekisteröitävän omaisuuden arvon suhteen.

Valtioneuvosto katsoo kokonaisarvionaan, että Suomi voi osana neuvoston yleisnäkemyksen kokonaiskompromissia hyväksyä myös edellä mainitut säännökset. Selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevan 16 artiklan osalta jatkoneuvotteluissa on pyrittävä siihen, että artiklaan jää riittävästi elementtejä, jotka mahdollistavat kansallisen liikkumavaran. Keskeistä on, että artikla voidaan panna täytäntöön rikosoikeudellisen menettelyn puitteissa, ja että vastaajalla on käytössään tehokkaat oikeussuojakeinot perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen varmistamiseksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Komissio on antanut ehdotuksen direktiiviksi varojen takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta, jolla korvattaisiin nykyinen vuonna 2014 annettu ns. konfiskaatiodirektiivi (2014/42/EU) ja vuonna 2007 annettu ns. rikoshyötypäätös (2007/845/YOS). Ehdotuksen tavoitteena on tehostaa rikollisen omaisuuden takaisinmaksua ja menetetyksi tuomitsemista säätämällä nykyistä kattavammin kaikista prosessin vaiheista. Ehdotuksella pyritään tehostamaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Hallintovaliokunta pitää direktiiviehdotuksen tavoitteita tärkeinä. Valiokunta katsoo, että EU:n jäsenvaltioilla pitää olla tehokkaat varallisuuden takaisinmaksun järjestelmät ja toimivaltaisilla viranomaisilla käytössään monipuolisia työkaluja, joiden avulla voidaan muun muassa jäljittää ja tunnistaa tehokkaammin rikollista omaisuutta rajat ylittävissä tapauksissa. Rikollisten keskeinen motiivi on taloudellisen hyödyn saaminen, joten rikoksentekevälaineiden ja rikoshyödyn tehokas takavarikointi ja menetetyksi tuomitseminen on yksi vaikuttavimmista keinoista torjua rikollisuutta.

Valiokunta on antanut direktiiviehdotuksesta lausunnon HaVL 30/2022 vp, jossa se on kiinnittänyt erityisesti huomiota rikoshyödyn jäljittämiseen keskittyvien ARO-toimistojen (Asset Recovery Office) tehtäviin, jäädytettyä ja konfiskoitua omaisuutta koskevaan rekisteriin, yhteistyöhön EU-elinten, virastojen ja kolmansien maiden kanssa sekä direktiiviehdotuksesta aiheutuviin resurssitarpeisiin.

Kesäkuussa 2023 pidettävässä oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa on pyrkimys saavuttaa asiassa neuvoston yleisnäkemyks. Neuvostossa käsiteltävä asiakirja ei ole vielä saatavilla, joten valiokunta on tarkastellut säännösehdoituksia puheenjohtajavaltion viimeisimmästä asiakirjasta saadun asiantuntijaselvityksen pohjalta.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

ARO-toimistot ja niiden tehtävät

Valiokunta on aiemmassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, että ARO-toimistoja koskevat säännökset ovat paikoin epäselviä ja puutteellisia. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan sääntelyyn on neuvottelujen kuluessa tehty näiltä osin tarkennuksia. ARO-toimistoille ei enää ehdoteta säädettäviksi uusia tehtäviä unionin rajoittaviin toimenpiteisiin ja kohdennettuihin talouspakotteisiin liittyvien rikosten osalta. Valiokunta pitää myönteisenä, että säännöksiin on jätetty myös joustavuutta, esimerkiksi ARO-toimistoille kaavailluissa kiireellisissä jäädyttämisvaltuuksissa. Tiedon toimittamisen aikarajoihin on myös tehty joustavuutta lisääviä muutoksia, joita voidaan käytännön toimenpiteiden kannalta pitää tarkoituksenmukaisina.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ARO-toimistoilla on jatkossakin selkeät ja riittävät toimivaltuudet tehtäviensä hoitamiseksi ja että sääntelyn suhde muuhun viranomaisyhteistyötä ja tietojenvaihtoa koskevaan EU-sääntelyyn on selvä. Näihin seikkoihin on neuvottelujen kuluessa tullut tarkennuksia ja selvennyksiä. Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esiin sen, että nykyisin EU:ssa ei ole tiedonvaihdon instrumenttia, joka mahdollistaisi kansainvälistä rikosyödyn jäljittämistä koskevan tiedonvaihdon konfiskaatiotuomion jälkeen. Sellaista ei myöskään näyttäisi sisältyvän käsillä olevaan direktiiviehdotukseen, vaan toimenpiteet jäisivät kunkin jäsenvaltion toteutettaviksi ilman yhtenäistä EU-sääntelykehystä.

Valiokunta on aiemmassa lausunnossaan todennut, että rikosyödyn jäljittämiseen erikoistuneilla ARO-toimistoilla tulisi olla nopea ja mahdollisuuksien mukaan välitön pääsy pankkitilien saldo- ja tilitapahtumatietoihin, koska tilivarat ovat nopeasti liikuteltavia ja siten myös jäljityskeinojen on oltava nopeita. Selvityksen mukaan neuvotteluissa on lyhyesti keskusteltu myös ARO-toimistojen mahdollisesta pääsyoikeudesta pankkitilitietoihin, mutta säännöksen (6 artikla) laajentaminen komission ehdotukseen verrattuna ei ole tältä osin saanut merkittävää kannatusta. Perusteluina on viitattu muun ohella siihen, että kyse on nyt käsiteltävää ehdotusta laajemmasta kysymyksestä, ja 6 artikla koskee pääsyoikeuksia viranomaisten eikä yksityisten tahojen tietoihin. Selvityksen mukaan kompromissina on ehdotuksen johdanto-osan 17 kappaleeseen lisätty muistutus siitä, että kyse on vähimmäissääntelystä, joten jäsenvaltiot voivat antaa ARO-toimistolle suoran pääsyn myös muihin kuin 6 artiklassa lueteltuihin tietoihin. Valiokunta tähdentää tässä yhteydessä kuitenkin yhteneväisten toimivaltuussäännösten merkitystä.

Valiokunta toteaa, että rahoitustietojen käytöstä tiettyjen rikosten ennalta estämistä, paljastamista, tutkimista tai niihin liittyviä syytetoimia varten säädetään ns. rahoitustietodirektiivissä (EU 2019/1153), jota koskeva muutosehdotus on myös parhaillaan unionissa käsiteltävänä (COM(2021) 429 final). Sitä koskevassa työryhmätyössä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan keskusteltu siitä, että tilitapahtumatietoja luovutettaisiin kansallisen lainsäädännön ja toimintamallien mukaisesti, mutta yhdenmukaista formaattia käyttäen. Selvityksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten pääsystä saldo- ja tapahtumatietoihin ei olla toistaiseksi säätämässä EU-tasolla ja jatkossakin näitä tietoja vaihdettaisiin eurooppalaisella tutkintamääräyksellä.

Valiokunta kiinnittää vielä huomiota jatkokirjelmän (s. 4) mainintaan siitä, että "selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevan säännöksen valtioneuvosto on arvioinut aiheuttavan merkittäviä muutoksia kansalliseen järjestelmään, ja pitänyt kyseenalaisena, ovatko nämä muutokset välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ehdotuksen tavoitteiden saavuttamiseksi". Se-

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

littämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemisesta ehdotetaan säädettäväksi direktiivin 16 artiklassa.

Hallintovaliokunta pitää 16 artiklaa merkityksellisenä rikoshyödyn tehokkaan poisottamisen ja rahanpesun torjunnan näkökulmasta ja pitää ehdotettua säännöstä direktiivin tavoitteiden kannalta perusteltuna. Järjestäytynyt rikollisuus on tyypillisesti luonteeltaan läpinäkymätöntä, minkä vuoksi rikollisesta toiminnasta saatua omaisuutta ei ole aina mahdollista yhdistää tiettyyn rikokseen ja tuomita tällaista omaisuutta menetetyksi. Tämä korostuu erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa. Huolimatta siitä, että tuomitsemiskynnys Suomessa ei rahanpesun osalta ylity, saattaa olla ilmeistä, että omaisuus on epäsuhteessa henkilön laillisiin tuloihin nähden, omaisuudelle ei ole uskottavaa laillista alkuperää ja että henkilöllä on artiklassa tarkoitettu yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Jäädetyttä ja konfiskoitua omaisuutta koskeva rekisteri sekä AMO-toimistot

Keskitetystä, jäädetyttä ja menetetyksi tuomittua omaisuutta koskevista rekistereistä (26 artikla) valiokunta on todennut, että Suomessa eri viranomaisten yhtenäisen rekisterin perustaminen voi olla teknisesti haastavaa ja kallista. Jatkokirjelmästä ilmenee, että keskusrekisterien perustamiseen ovat suhtautuneet varauksellisesti useat muutkin jäsenvaltiot, minkä vuoksi artiklaa on neuvottelujen kuluessa pyritty rajaamaan muun muassa rekisteröitävän omaisuuden arvon suhteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan puheenjohtajavaltio on 12.5.2023 ehdottanut artiklan muuttamista yleisemmäksi siten, että direktiivin mukaisia tehtäviä hoitavien viranomaisten tulisi voida varmistaa jäädetytyn ja menetetyksi tuomitun omaisuuden tehokas hallinnointi, mitä tarkoitusta varten jäsenvaltiot voisivat perustaa yhden tai useamman rekisterin tällaisesta omaisuudesta. Komission mukaan keskitettyjen rekisterien perustamisesta aiheutuviin kustannuksiin on mahdollista hakea rahoitusta EU:n sisäisen turvallisuuden rahastosta (ISF). Valiokunta pitää EU-rahoituksen mahdollisuutta sinänsä myönteisenä, mutta toteaa, että EU:n sisäisen turvallisuuden rahastoon kohdistuu myös monia muita rahoitustoiveita.

Suomi on suhtautunut välttämättömyyteen ja kustannustehokkuuteen liittyvistä syistä varauksellisesti myös varallisuudenhoitotoimistojen (Asset Management Office, AMO) perustamiseen. Valiokunta pitää myönteisenä, että puheenjohtajan asiakirjassa on entisestään selvennetty sitä, että sääntely ei velvoita jäsenvaltiota perustamaan uutta viranomaista, vaan AMO-toimiston tehtävät voitaisiin jakaa yhden tai useamman olemassa olevan viranomaisen kesken.

Yhteistyö EU-elinten, virastojen ja kolmansien maiden kanssa

Direktiiviehdotukseen sisältyvät myös säännökset yhteistyöstä EU:n elinten ja virastojen sekä kolmansien maiden kanssa. Valiokunta on korostanut myös näiltä osin selkeän ja yhtenäisen sääädösperustan merkitystä. Selvityksen mukaan ARO-toimistojen ja AMO-toimistojen yhteistyösäännöksiä on jonkin verran täsmennetty artiklatasolla ja johdanto-osan kappaleissa muun muassa mainitsemalla, ettei jäsenvaltioilla ole velvollisuutta solmia uusia tiedonvaihtoa koskevia sopimuksia kolmansien maiden kanssa ja että yhteistyön tulisi tapahtua sovellettavan tietosuojalainsäädännön puitteissa.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

Kustannusvaikutukset

Direktiiviehdotuksella on komission mukaan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia jäsenvaltioille. Kustannusarvio jäsenvaltioiden hallinnoille on yhteensä noin 30—40 miljoonaa euroa, joista noin puolet olisi kertaluonteisia kustannuksia ja puolet jatkuvia kulueriä. Komission arvion mukaan julkishallinnon kustannukset jäävät pienemmiksi kuin varojen takaisinankinnan tehostumisesta saatavat tulot. Suunniteltujen toimenpiteiden on arvioitu voivan noin kaksinkertaistaa takaisin hankitun rikollisen omaisuuden määrän, joka on nykyisin miljardi euroa vuodessa.

Jäsenvaltiokohtaisista kustannuksista ei ole esitetty arvioita. Valiokunta toteaa, että lopulliset kustannukset riippuvat pitkälti neuvottelujen lopputuloksesta. Suomessa taloudelliset vaikutukset koskisivat ainakin henkilöstöresursseja ja tietojärjestelmäkustannuksia, ja ne kohdistuisivat ainakin oikeus- ja sisäministeriön sekä mahdollisesti muidenkin ministeriöiden hallinnonaloille. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen vaatimista viranomaisten voimavaroista huolehditaan.

Johtopäätökset

Valiokunnan näkemyksen mukaan Suomen oma järjestelmä on jo nykyisellään varsin toimiva eikä direktiiviehdotus välttämättä vastaa kaikkiin toiveisiin Suomen näkökulmasta. Direktiiviehdotuksen avulla on kuitenkin mahdollista kehittää järjestelmiä niissä maissa, joissa järjestelmät eivät vielä toimi yhtä hyvin kuin Suomessa. Valiokunta tähdentää, että rajat ylittävissä tilanteissa rikoshyödyn takaisin saaminen edellyttää koko viranomaisketjun tehokasta toimintaa ja yhteistyötä sekä jäsenvaltioissa että EU-tasolla.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin huomioin.

Valiokunnan lausunto HaVL 3/2023 vp

Helsingissä 23.5.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mari Rantanen ps
varapuheenjohtaja Pia Kauma kok
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Jenna Simula ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne